

1.4. KLO 19.00
MUSIIKKITALO

KYEONG HAM
OBOE

PAULINE FLEMING–UNELIUS
VIULU

EZRA WOO
ALTOVIULU

TOMAS NUÑEZ
SELLO

**Wolfgang Amadeus Mozart: Kvartetto oboelle, viululle,
alttoviululle ja sellolle F-duuri KV370/368b**

I Allegro

II Adagio

III Rondeau: Allegro

HAN KIM
KLARINETTI

ELINA PÄKKILÄ
VIULU

EZRA WOO
ALTOVIULU

TOMAS NUÑEZ
SELLO

**Bernhard Henrik Crusell: Kvartetto oboelle, viululle,
alttoviululle ja sellolle F-duuri KV370/368b**

I Allegro molto agitato

II Menuetto

III Pastorale

IV Rondo

VÄLIIKA 10 MIN

KYEONG HAM
OBOE
PAULINE FLEMING–UNELIUS
VIULU
ELINA PÄKKILÄ
VIULU
EZRA WOO
ALTTOSVIULU
TOMAS NUÑEZ
SELLO

Gerald Finzi: Interludi oboelle ja jousikvartetille op. 21

HAN KIM
KLARINETTI
PAULINE FLEMING–UNELIUS
VIULU
ELINA PÄKKILÄ
VIULU
EZRA WOO
ALTTOSVIULU
TOMAS NUÑEZ
SELLO

Wolfgang Amadeus Mozart:
Klarinettikvintetto A-duuri KV 581

I Allegro
II Larghetto
III Menuetto - Trio I - Trio II
IV Allegretto con Variazioni

WOLFGANG AMADEUS MOZART: KVARTETTO OBOELLE, VIULULLE, ALTTOVIULULLE JA SELLOLLE F-DUURI K.370/368B

Wolfgang Amadeus Mozartin (1756–1791) puhallinteosten innoittajina ja esittäjinä on ollut koko joukko aikansa huipumuusikoita. Yksi heistä oli oboisti Friedrich Ramm, johon Mozart tutustui syksyllä 1777 Mannheimissa ollessaan matkalla Pariisiin. Ramm oli maineikkaan Mannheimin orkesterin jäsen ja soittimessa suuria mestareita, joka aikalaistodistajan mukaan soitti ”herkkyydellä, keveydellä ja ilmaisuvoimalla, joka lumosi kuulijat” ja jonka ”Adagioiden esitykset olivat täynnä tunnetta, mutta joka tiesi myös, kuinka tuoda esiin tulta ja eloisuutta”.

Mozart uudisti tuttavuuden Rammin kanssa kolme vuotta myöhemmin ollessaan Münchenissä viimeistelemässä oopperaansa *Idomeneo* ja valmistelemissä sen tammikuun lopussa 1781 ollutta ensi-iltaa. Ramm asui nyt Münchenissä, jonne koko Mannheimin orkesteri oli tällä välin siirtynyt, ja Mozart sävelsi hänelle alkuvuodesta 1781 kvartetton oboel-

le ja jousitriolle, yhden klassismin kauden hienoimmista oboeteoksista, jolle taiturillinen oboe-osuus antaa lähes konserttomaista luonnetta. Tämä oli toki luonnollista Rammin mestaruuden valossa mutta myös sikäli, että sointinsa vuoksi oboe erottuu niin selkeästi jousista.

Oboekvartetto on suhteellisen tiivis kolmiosainen teos, joka noudattaa perinteistä nopea-hidas-nopea-muotokaavaa. Avausosaa hallitsee soittimellinen eleganssi, johon kehittelevän jakson mollikäänneet tuovat omaa tummuuttaan. Mollin syvyyksiin uppoudutaan sitten toden teolla koskettavan syvämielteisessä Adagioissa, yhdessä Mozartin monista upeista mollisävälläisiin kirjoitetuista hitaista osista. Finaali on kepeän vapauttava ja eloisasti keinuva rondo. Virtuosisuus huipentuu episodissa, jossa Mozart on kirjoittanut oboe-osuuden 4/4-tahtilajiin vasten josten 6/8-liikettä.

3

BERNHARD HENRIK CRUSELL: KVARTETTO KLARINETILLE, VIULULLE, ALTTOVIULULLE JA SELLOLLE NRO 2 C-MOLLI OP. 4

Keskeisen klassis-romanttisen klarinettikirjallisuuden säveltäjästä Bernhard Henrik Crusell (1775–1838) oli ainoa, joka oli itse klarinetisti. Hänen elämäntarinansa muodostaa kiehtovan ja jopa epätodelliselta tuntuvan luvun suomalaisen musiikin historiassa. Hän syntyi Uudessakaupungissa

vähävaraisen kirjansitojan poikana mutta pääsi musiikillisten lahjojensa ansiosta soitto-oppilaaksi Viaporin sotilaslinnoitukseen ja siirtyi 15-vuotiaana Tukholmaan, jossa hän loi 1793 alkaneen ja peräti 40 vuotta kestäneen uran hovioopperan ensimmäisenä klarinetisti-

na. Hän sai mainetta myös taituruudellaan ja sointinsa jaloudella ihastuttaneena solistina ja ehti tavata Euroopan musiikkisalongeissa mm. Luigi Cherubinin, Carl Maria von Weberin ja uransa alussa olleen 13-vuotiaan varhaislahjakkuuden Felix Mendelssohnin.

Crusell kytkeytyi säveltäjänä ajan wieniläisklassiseen tyyliin, jota hän ajoittain rikasti ranskalaisesta oopperasta ammentuilla aineksilla. Hänen tunnetuimpia teoksiaan ovat kolme soittimen perusohjelmistoon kuuluvaa klarinettikonserttoa, mutta hän sävelsi myös muita soitinteoksia, vokaalimusiikkia sekä laulunäytelmän *Den lilla slafvinnan* (Pikku orjatar). Kamarimusiikissa konserttojen tapaisen teossarjan muodostavat kolme klarinettikvartettoa, jotka Crusell sävelsi ajan käytännön mukaisesti enemmän yksityisiä salonkeja kuin konserttisaleja varten.

Kvartetto c-molli ilmestyi Petersin kustantamana 1817, mutta teos on valmistunut ainakin muutamia vuosia aiemmin.

Crusellin c-molli-kvartetossa klarinetti hallitsee selkeästi kudosta, mikä antaa teokselle eräänlaisen pienoiskonserton tuntua, vaikka soittoteknisesti se ei olekaan tietoisesti taiturillinen vaan painotuu sonaattimuotoista avausosaa myöten enemmän linjakkaaseen laulavuuteen. Myös toisena oleva vakavahenkinen menuetti on kaukana teoslajin perinteisestä tanssillisuudesta, joskin Es-duuriin valaistuva trio-taite on eloisampi.

Lempeän lämminhenkinen hidas osa on otsikoitu ”pastoraaliksi”, ja sen mukaisesti musiikki keinuu levollisesti 6/8-tahtilajissa. Lähimpänä konserttomaista ilmaisu on mozartmaisen raikkaasti soiva finaali-rondo, jonka toisen teeman kertauksen myötä teos saa valoisan duuripäätöksen.

GERALD FINZI: INTERLUDI OBOELLE JA JOUSIKVARTETILLE OP. 21

1900-luvun alkupuolen englantilaisessa musiikissa vaikuttivat rinnakkain Edward Elgarin ja Ralph Vaughan Williamsin kaltaiset vanhemmat mestarit ja uudempiä tyylikeinoja soveltaneet nuoremman polven säveltäjät. Tässä asetelmassa Gerald Finzin (1901–1956) olisi luullut liittyneen William Waltonin tai Michael Tippettin kaltaisten nuorempien taiteilijoiden seuraan, mutta hän katsoi omia ihanteita etsiessään pikemminkin menneisyyteen, ennen muuta Vaughan Williamsin suuntaan. Finzi on jäänyt vähälle huomiolle aikansa englantilaisessa musiikissa. Hän vietti pääosin tietoisesti syrjäänvetäytyvää elämää maaseudulla, omisti suuren osan ajastaan harvinaisten omenalajikkeiden vaalimiseen ja kuoli vain 55-vuotiaana leukemian

heikentämänä. Hän oli taiteilijana ankaran itsekriittinen, osittain siksi, että hän koki musiikillisen koulutuksensa jääneen vajaavaiseksi, ja hän odotti usein pitkään ennen kuin päästi teokset käsistään. Finzin suppeaksi jääneen tuotannon ydintä ovat vokaaliteokset, joissa hän nojautui sekä englantilaisen laulumusiikin romanttiseen traditioon että vanhempaan elisabetiaanisen ajan perintöön.

Interludi oboelle ja jousikvartetille kuuluu esitetyimpiin Finzin suhteellisen harvoista soitinteoksista. Sen syntyprosessi oli hänelle tyypillisesti pitkä, peräti neljän vuoden (1932–36) ajalle venynyt, ja sitä on pidetty ensimmäisenä hänen kypsää taiteilijuuttaan ilmentävänä teoksena.

Yksiosaista Interludia sävyttää 6/8-tah-tilajissa keinuva elegisen pastoraalinen tunnelma, joka syvenee entisestään oboen liittyttyä mukaan jousten hallitseman alkujakson jälkeen. Elegisyyttä ja introspektiivistä mietiskelyä on yleisemmin pidetty ominaisena Finzin musiikille.

Teoksen toisena ulottuvuutena on keskijakson tasajakoinen (2/4) vaellushenkkinen aihe. Kun pastoraalinen keinunta palaa, se saa aiempaa tunteikkaamman ilmeen, ja oboella on lyhyt kadenssimainen taite (quasi cadenza) ennen väkevää huipennusta.

WOLFGANG AMADEUS MOZART: KLARINETTIKVINTETTO A-DUURI K.581

Siinä missä Mozartin oboekvartetton taustalla oli oboisti Friedrich Ramm, siinä jälkimaailma saa kiittää wieniläistä Anton Stadleria Mozartin klarinettiteoksista, paitsi kvintetosta A-duuri (1789) myös ns. Kegelstatt-triosta (1786) ja klarinettikonsertosta (1791). Tosin näistä vain trio syntyi normaalille klarinetille, sillä kvinteton ja konserton Mozart kirjoitti Stadlerin käyttämälle basettiklarinetille, jonka ääniala ulottui suuren terssin normaalia klarinettia matalammalle.

Yhdelle puhaltimelle ja pienelle jousiyhtyeelle sävellettyinä teoksina oboekvartetto ja klarinettikvintetto ovat lähtökohtaisesti sukulaisteoksia, mutta luonteeltaan ne eroavat selkeästi toisistaan. Ensiksikin klarinetin sointi on oboeta pehmeämpi ja sulautuu helpommin yhteen jousten kanssa, ja klarinettikvintetossa soittimellinen asetelma onkin kamarimusiikillisempi, enemmän muusikoiden lämminhenkistä keskustelua kuin ulkoista taituruutta korostava. Toiseksi klarinettikvintetto on oboekvartettoa paljon laajempi ja rakenteeltaan monipolvisempi teos, ei vain siksi että osia on nyt neljä vaan myös osien sisäisen rakenteen vuoksi.

Klarinettikvintetto kuuluu Mozartin hienoimpiin ja tunnelmaltaan hivelevimpiin teoksiin, jossa on duurin läsnäoloa huolimatta usein seesteisen syksyistä

tuntua. Teos valmistui samoihin aikoihin *Così fan tutte* -oopperan kanssa, ja tuntuu kuin jotain oopperan sulokkaasta melodisuudesta olisi kulkeutunut myös kvintettoon. Laulullinen elementti tulee esiin heti ensiosan hillityn hivelevässä avauksessa, joka muotoutuu jousten ja klarinetin henkeväksi dialogiksi. Osan edetessä erilaiset aihelmat siirtyvät soittimelta toiselle ja luovat alati vaihtelevia soittimellisia asetelmia.

Toisena oleva *Larghetto* on sukua klarinettikonserton hitaalle osalle. Sitä sävyttää mozartiaanisen lempeä sointirunous, jonka seestynyt duuri koskettaa yhtä syvästi kuin haikein molli. Elegantissa menuetissa on normaalista poiketen kaksi triotaitetta, joista ensimmäinen on kirjoitettu pelkille jousille ja heittää musiikille mollivarjostuksiaan, kun taas jälkimmäistä sävyttää kansanomaisen tanssillisuus, sekin yksi klarinetin ilmaisuasteikon ulottuvuuksista.

Finaalina on perinteisen rondo-osan sijaan yksinkertaisesta teemasta rakentuva kuuden tunnelmiltaan vaihtelevan muunnelman sarja. Omaa rikkauttaan osaan tuovat eloisampien taitteiden keskellä mollissa oleva kolmas muunnelma ja hidas viides muunnelma.

Kimmo Korhonen